

Konzorcij večjih imetnikov izbrisanih podrejenih obveznic vložil pobudo za oceno ustavnosti

Ljubljana, 22.9.2021 - Predstavniki nekaterih večjih imetnikov izbrisanih kvalificiranih obveznosti bank so na Ustavno sodišče RS vložili pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti Zakona o postopku sodnega in izvensodnega varstva nekdanjih imetnikov kvalificiranih obveznosti bank (»ZPSVIKOB«).

Predstavniki nekaterih večjih imetnikov izbrisanih kvalificiranih obveznosti bank (**»Pobudniki«**) že več kot sedem let in pol nimajo na voljo učinkovitega sodnega varstva, s katerim bi lahko dosegli sodno presojo odločitev Banke Slovenije o izrečenih izrednih ukrepih šestim poslovnim bankam ter vsebinsko odločitev sodišča o njihovih s tem povezanih odškodninskih zahtevkih. Kljub temu, da je Državni zbor 22. novembra 2019 sprejel ZPSVIKOB, ki je stopil v veljavo 19. 12. 2019, se zakon danes ne izvršuje. Ustavno sodišče je namreč v postopku za oceno ustavnosti ZPSVIKOB, začetem na zahtevo Banke Slovenije dne 5. 3. 2020 zadržalo izvrševanje ZPSVIKOB do svoje končne odločitve o vloženi zahtevi. Tudi postopek pred Ustavnim sodiščem pa je trenutno prekinjen, saj se je v njem Ustavno sodišče z več vprašanji obrnilo na Sodišče EU.

Odsotnost učinkovitih pravnih sredstev, s katerimi bi lahko zaščitili svoje pravice, pomeni ustavno nedopusten poseg v pravico nekdanjih imetnikov kvalificiranih obveznosti bank do učinkovitega sodnega varstva, kar je Ustavno sodišče RS ugotovilo že v svoji odločbi U-I-295/13 iz leta 2016. Tudi Evropsko sodišče za človekove pravice je v svoji nedavni odločbi 49969/14 z dne 14. 9. 2021 ugotovilo, da slovenska zakonodaja nekdanjim imetnikom kvalificiranih obveznosti bank ob posegu v njihovo pravico do varstva premoženja ni omogočala in jim še vedno ne omogoča pravnega varstva pred arbitrarnimi posegi Banke Slovenije, ter da zato Republika Slovenija krši z Evropsko konvencijo za človekove pravice zagotovljeno pravico nekdanjih imetnikov do učinkovitega pravnega sredstva. Vsled tega je državi naložilo, da čimprej in brez dodatnih odlašanj sprejme zakonodajo, na podlagi katere bo oškodovanim fizičnim in pravnim osebam na voljo učinkovito sodno varstvo.

Pobudniki izpostavljajo, da bo njihov položaj tudi po tem, ko bo Ustavno sodišče odločilo o zahtevi Banke Slovenije za oceno ustavnosti ZPSVIKOB, ne glede na to, kakšna bo ta odločitev (tj. ne glede na to, ali bo Banka Slovenije s svojo zahtevo uspešna ali ne), še vedno ustavno neskladen, ter da na podlagi določil ZPSVIKOB še vedno ne bodo mogli učinkovito uveljavljati svoje pravice do sodnega varstva v zvezi z izrečenimi odločbami o izrednih ukrepih.

Pobudniki so zato – po večletnem čakanju na ustrezne zakonske rešitve - tudi sami vložili pobudo za oceno ustavnosti, saj ZPSVIKOB vsebuje številna določila, ki ne odpravljajo ustavno-neskladnega položaja nekdanjih imetnikov. S tem v zvezi pobudniki opozarjajo zlasti na njihov položaj glede:

- vpogleda v listine v zvezi z izbrisom

Ustavno sodišče je v svoji odločbi U-I-295/13 iz leta 2016, ko je prvič odločalo o položaju nekdanjih imetnikov in presodilo, da jim učinkovito sodno varstvo ni bilo zagotovljeno, izrecno opozorilo, da morajo imeti nekdanji imetniki na voljo polni vpogled v listine v zvezi z izbrisom, s katerimi je razpolagala Banka Slovenije ob izdaji odločb o izrednih ukrepih, ostati jim mora pa še zadosten čas za pripravo tožbenega zahtevka; nasprotno pa določila ZPSVIKOB ta dostop omejujejo.

- pravice do popolne odškodnine

Ustavno sodišče je v isti odločbi poudarilo, da pravica nekdanjih imetnikov do popolne odškodnine ni v ničemer okrnjena, ter da imajo pravico do popolne odškodnine. Omejitev višine odškodnine in določitev obrestne mere, kot ju ureja ZPSVIKOB, tej zahtevi ne sledita.

- **procesnega ravnotežja v postopkih odškodninskega sodnega varstva po prvem odstavku 350.a člena ZBan-1**

Ustavno sodišče je prav tako že opozorilo, da bi procesno ravnotežje v postopkih odškodninskega sodnega varstva nekdanjih imetnikov lahko vzpostavila le posebna, naravi spornih razmerij prilagojena pravila vodenja pravnega postopka, skladno s katerimi bi morala Banka Slovenije jasno izkazati, zakaj je bil ukrep, ki je prizadel naložbe vlagateljev, v okoliščinah primera potreben. Ustavno sodišče je zato od zakonodajalca zahtevalo, da dokazno breme glede potrebnosti in utemeljenosti odločb o izrednih prevali na Banko Slovenije. Vendar pa pobudniki ugotavljajo, da določila ZPSVIKOB obrnjeno dokazno breme določajo zgolj navidezno, saj iz temeljitejše analize ureditve tega instituta izhaja, da bo dokazno breme v ključnem delu še vedno na nekdanjih imetnikih kot tožnikih. Vsled tega ZPSVIKOB v tem delu ne odpravlja že ugotovljenega ustavno nedopustnega posega v pravico nekdanjih imetnikov do učinkovitega sodnega varstva.

- **pravice do pavšalnega nadomestila**

Pobudniki tudi opozarjajo, da je razlikovanje med določenimi (tj. socialno šibkejšimi) fizičnimi osebami, ki so po določilih ZPSVIKOB upravičene do pavšalnega nadomestila) na eni strani, ter ostalimi fizičnimi osebami in pravnimi osebami na drugi v neskladju z Ustavo ter pomeni kršitev njihove ustavne pravice do enakosti. To velja še posebej ob upoštevanju dejstva, da so številne fizične osebe kvalificirane obveznosti bank kupovale prek družb za upravljanje ali pa so prek polic življenjskega in pokojninskega zavarovanja varčevale v zavarovalnicah in pokojninskih družbah. Glede na to, da je v obeh primerih končni oškodovanec fizična oseba, ni videti razumnega razloga za različno ureditev njihovega položaja po ZPSVIKOB.

Izbris kvalificiranih obveznosti je tako neizbežno posegel ne samo v položaj samih pobudnikov, temveč tudi v položaj in interese vlagateljev v sklade ter imetnikov polic življenjskega in pokojninskega zavarovanja. Pobudniki so zato pobudo za oceno ustavnosti ZPSVIKOB vložili tudi zaradi zaščite interesov svojih vlagateljev in varčevalcev.

Glede na to, da je rok za odpravo ugotovljene protiustavnosti, ki ga je določilo Ustavno sodišče, iztekel že 15. 5. 2017, tudi Evropsko sodišče za človekove pravice pa je zaradi ugotovljenih kršitev Evropske konvencije za človekove pravice državi Sloveniji naložilo, da položaj nekdanjih imetnikov kvalificiranih obveznosti bank uredi brez nadaljnega odlašanja, si predstavniki konzorcija želijo in pričakujejo, da bo njihov položaj čimprej ustrezno urejen.

Sava Re, d.d., Zavarovalnica Sava, zavarovalna družba, d.d., Generali zavarovalnica d.d., Generali Investments, družba za upravljanje, d.o.o., Prva osebna zavarovalnica, d.d., Skupina Prva, zavarovalniški holding, d.d., Sava pokojninska družba, d.d., Sava Infond, družba za upravljanje d.o.o.